54

Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Арадуьл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 96 (2825) | Шоатта, 19 октябрь, 1963 шу. | Мах 2 кеп.

Даькъала хийла латтан тIа дерригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз чIоагIдеш йола коммунизм!

(КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШЦАРА).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 46 ШУ ДИЗАРГА ДОЛА

КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 46 шу дизар!

2. Сийле хийла адамий историе чухь керда зама — капитализм йохареи коммунизм чIоагIъялареи зама хьайийлача Сийлахь-боккхача Октябра!

3. Советски Союза къахьегамхой! Шоай беррига низ тIабахийта КПСС Программа, парте XXII съезда решенеш кхоачашъяра!

Хьалхашкахьа долле, коммунизм котъяккхаргахьа!

4. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце коталонаш йоаха байракх, дерригача дунен тIарча къахьегамхой низ бола идейни герз!

5. Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

6. ДIайха моаршал да вошал долча коммунистически болхлойн партешка — болхлой классан берригача къахьегамхойн денал долча авангардага!

7. Даькъала хилда московски совещаней Декларацеи Заявленеи ларда тIа дерригача дунен тIарча коммунистий сийлахь-доккха эскар барт-цхьоагIо йолаши кхотаденнеи хилар!

Даькъала хилба даиман дийна хургбола. массаза а коталонаш йоаха марксизма-ленинизма хьехам!

8. ЛакхагIа айе пролетарски интернационализма байракх!

9. ЧIоагIлойла машар, демократи, социализм бахьанце лоаттабеча къовсамера дерригача мехкашкарча къахьегамхой барт-цхьоагIо!

10. Кортамукъале лойла реакце жертвашта, капитализма тутмакхашта!

11. Дунен халкъаш! Къовсам лоаттабе колониальни лоала эхь дола система цIенъяь а цIаккха юхаоттаргйоацаш а дIаяккхара тIехьа, империалистически лоIаме хилара массе а форманна духьала!

12. Масса мехкашкара халкъаш! Ядерни тохкамаш делга соцадара хьакъехьара Московски Договор — дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбаргахьа баьккха хьалхара гIа. Хьинар долашагIа къовсам лоаттабе массане а деррига а герз дIадаккхара тIехьа, латтан тIа чIоагIеи цIаккха бохаргбоацеи машар Iалашбара тIехьа!

13. Дунен халкъаш! Фелал йолаш хила, гучадоахаш хила тIом хьоабе гIертача империалистий бIеха гIулакхаш!

ЧIоагIбе монополеша деча низашта, реакцеи милитаризмаи хьувзадеча гIулакхашта духьалара къовсам!

14. Масса мехкашкара халкъаш! ДIадеха германски машара договор оттаделгеи Малхбузен Берлинах ший лоIамера демилитаризованни город елгеи!

15. Даькъала хийла дунен халкъашта юкъерча болхлой классо хьаяь дунен социалистически система. социализмаи коммунизмаи новкъа долхача кортамукъача, суверенни долча халкъий низ бола доттагIле!

Даькъала хилда дерригача социализма мехкашкарча халкъий вошал дола доттагIали барт-цхьоагIои!

16. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Китайски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советски албанскии сийлахь-доккхача халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

17. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Албане Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии албанскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

18. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Болгаре Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии албанскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

19. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Венгерски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии венгерскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

20. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача, демократически ларда тIа шоай мохк машаре вIашагIтохара тIехьа къовсам лоаттабеча Вьетнама Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии вьетнамскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

21. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Германски Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии германскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

Даькъала хийла Германски Демократически Республика!

22. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача, демократически ларда тIа шоай мохк машаре вIашагIтохара тIехьа къовсам лоаттабеча Корейски Халкъа-Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии корейскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

23. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш доаллача, американски империалисташа леладеча агрессивни тIагIортамашта кара ца йодаш ший даьхе кортамукъеи ший лоIамеи хилийтара деналца хьалъэтта латтача Куба турпалча халкъага! Даькъала хийла Куба Республика!

Даькъала хилда советскии кубинскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

24. Дерригача дунен халкъаш! Революционни Кубана духьала империалисташа хьувзаю провокацеш совцаяра тIехьа къовсам лоаттабе!

США агрессивни гIозарашкара дIадеха кортамукъале езаш долча кубински халкъа духьалара моастагIлен гIулакхаш дутилга, контрреволюционни элементий оагIув хьаллоацаш ца хулга — тIаккха мара бокъонца кIаьдбала йиш яц дунен халкъашта юкъера кхохкам!

Кулгаш гаьна даха Кубана!

25. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Монгольски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии монгольскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

26. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Польски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии польскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

27. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Румынски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии румынскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

28. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Чехословацки Социалистически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии чехословацкии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

29. Вежарий моаршал да социализм хьалъеш боахкача Югославе Социалистически Федеративни Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии югославскии халкъашта юкъера даиман хургдола, цIаккха дохаргдоаца доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

30. ДIайха моаршал да сийлахь-доккхача индийски халкъага! ДегIа а ухалда чIоагI а лулда Советски Союзеи Индеи халкъашта юкъера доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

31. ДIайха моаршал да сийлахь-доккхача индонезийски халкъага! ДегIа а ухалда чIоагI а лулда Советски Союзеи Индонезеи халкъашта юкъера доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

32. ДIайха моаршал да халкъа духьаларча режиманеи американски империализма еча герзашцарча интервенценеи духьала, демократически ларда тIа ший даьхе вIашагIтохара тIехьа кортамукъален къовсам лоаттабеча Къулбехьен Вьетнама денал долча халкъага!

33. ДIайха моаршал да ший даьхе машаре вIашагIтохара тIехьа къовсам лоаттабеча Къулбехьен Корея денал долча халкъага!

34. ДIайха моаршал да нейтральни, ший лоIаме йола, демократически Лаос хьалъяра новкъа эттача лаосски халкъага!

35. ДIайха моаршал да машар бахьанцеи шоай мехкаш къаман лоIаме хулга чIоагIдар духьеи къовсам лоаттабеча Бирма, Цейлона, Камбодже, Непала халкъашка!

36. ДIайха моаршал да афгански халкъага! ЧIоагI а лулда дегIа а ухалда Советски Союзаи Афганистанаи юкъера доттагIлен, дикача лоалахошта юкъера дараш санна дола гIулакхаш!

37. ДIайха моаршал да колониализм цIенъяь дIаяккхараи шоай лоIаме хулга чIоагIдараи тIехьа къовсам лоаттабеча Iарбий мехкий халкъашта!

38. ДIайха моаршал да ВIашагIкхийттача Iарбий Республика халкъага! ДегIа а ухалда чIоагI а лулда Советски Союзаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи юкъера доттагIлен гIулакхаш!

39. ДIайха моаршал да ший лоIамера, демократически паччахьалкхе хьалъеш доаллача Алжира турпалча халкъага! ДегIа а ухалда чIоагI а лулда Советски Союзеи Халкъа Демократически Алжирски Республикаи халкъашта юкъера доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

40. ДIайха моаршал да колониальни лоалах мукъадаьннача, шоай лоIаме хулга чIоагIдара тIехьа, къаман экономикеи культуреи дегIайоалаяра тIехьа чIоаггIа къовсам лоаттабеш долча африкански паччахьалкхений халкъашка!

41. ДIайха моаршал да колониальни лоалах мукъадалар духьа, шоай кортамукъеи къаман лоIамеи хилара тIехьа къовсам лоаттабеча африкански халкъашка!

42. ДIайха моаршал да империализмана духьала, шоай мехкаш ший лоIаме хулга чIоагIдара тIехьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

43. Даькъала хилда дерригача дунен машар чIоагIбар духьа Англе, Америка ВIашагIкхийттача Штатий, Франце, Итале, Советски Союза халкъаша леладу доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

44. ДIайха моаршал да Германе Федеративни Республикерча милитаризманеи фашизм дийнъяларан духьала къовсам лоаттабеча къахьегамхошкеи дерригача прогрессивни низашкеи!

45. Вежарий моаршал да фашистски режимашта духьала, демократически кортамукъаленаш бахьанце денал дола къовсам лоаттабеча Испанеи Португалеи халкъашка!

46. Даькъала хилда Советски Союзеи Финляндски Республикаи халкъашта юкъера доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

47. ДегIа а ухалда чIоагI а лулда советски халкъаи Швеце, Норвеге, Дане, Исланде халкъаштеи юкъера доттагIлен гIулакхаш!

48. Даькъала хилда Советски Союзеи Австреи халкъашта юкъера доттагIали цхьана гIулакхаш леладари!

49. ДIайха моаршал да ший мохк бизза ший лоIаме хилийтара тIехьа, американски тIема базашта духьала, лоалахарча паччахьалкхенашцара машари доттагIали бахьанце къовсам лоаттабеча японски халкъага!

50. Даькъала хийла Советски Союза ленински машар беза арахьара политика!

51. Даькъала хилда коталоний сийле яьккха сий дола Советски Герзашцара Низаш!

52. Советски тIемахой! Керда толамаш даха тIемеи политическии кийчо еча, фийле йолаш а моллагIа агрессор вохаве массаза кийча а хила!

53. Даькъала хийла вай мехка болхлой классеи колхозни ахархойи йохаргйоаца цхьоагIо!

54. Даькъала а хилда чIоагI а лулда СССР халкъий йохаргйоаца цхьоагIои вежарий доттагIали!

55. Советски Союза къахьегамхой! Деррига низаш тIадахийта коммунизма материально-технически база хьаяра!

56. Советски Союза къахьегамхой! ШерагIа йоаржае дерригача халкъа социалистически яхь! Ханал хьалха кхоачашъергья вай семилетка пхелагIча шера план!

57. Сийле хийла коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи, производстве хьалха латтарийи новаторийи!

58. Советски Союза къахьегамхой! Мамогга чIоагIъе социалистически доалахье — вай мехка низа а дIахо халкъа вахар тоадалара а лард!

59. Советски Союза къахьегамхой! Хадданза къовсам лоаттабе болх ца бечо яа а яац яха коммунизм хьалъерий принцип чакхъяккхар духьа!

60. Советски Союза къахьегамхой! ТIагIертте лакхъе къахьегама овсарле! Къовсам лоаттабе производственни мощностехи кхыдолча чурча кхоачамехи пайда дукхагIа эцар духьа, дикагIа йола продукци дукхагIа арахецар духьа!

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

ОКТЯБРА—КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

ПЛАНАЛ СОВГIА ЯЛАТ—ДАЬХЕННА

Хьалха латтараша рапорташ тел

Октябра сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь Урус-Мартана производственни управлене «Самашкинский» яхача совхоза къахьегамхоша толаме кхоачашдаьд паччахьалкхенга хьажкIаш йоккха аьнна тIайийца хинна дехкар. 15 октябре кхаччалца ехкай 1100 тонн. ДIадувча фуца шийна кхоачам баьб совхозо.

ДIахо а планал совгIа йохкаш я паччахьалкхенга хьажкIаш. Паччахьалкхенга ка бола ялаташ дохкара план 171 процент кхоачашъяьй совхозо.

«Самашкинский» совхоза директор — С. ДЫШНИЕВ.

Партийни комитета секретарь— А. МАГОМАДОВ.

Болхлой комитета председатель — Л. ХАРСАНОВ.

* * *

Оаха, доккхал а деш хоам бу, комсаш лелаеча «Советская Россия» яхача Наурски производственни управленерча совхоза коллективо. КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, паччахьалкхенна комсаш дIаялара план тIехкхоачашъярца укх шера керда производственни котало яьккха хиларах. Планах паччахьалкхенна дIаяла езаш хиннср 4200 тонн яр, хIаьта дIаеннай 4260 тонн комсаш. Кхы дIахо а дIалуш я комсаш. Совхозоцу тайппара тIехкхоачашъяьй комсаш чакхъяхара план а, хьатIадоагIача шера комсий хьувкъам лакхбергбола балхаш да деш.

Совхоза директор — СИТАК.

Партбюро секретарь — ТОЛОКОЛЬНИКОВ.

Болхлой комитета председатель — ШАЙХАЛИЕВ.

* * *

СТАВРОПОЛЬЯ АХАРХОЙ БАШХА-ДИКА КОТАЛО

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои дег тIара даькъала бийцар Ставропольски края юрта боахама къахьегамхой, цар яьккхача башха-дикача коталонца — паччахьалкхенга ялат дохкара тIайийца хинна социалистически декхараш толаме кхоачашдарца. Даьхен амбарашка чутессад 170 миллион пунт совгIа ялат, из хул планах лаьрхIа хинначул 43 миллион пунт дукхагIа. Керттера кхачан культура — кIа дехкад паччахьалкхенга 129,6 миллион пунт, иззал дукха ялат цIаккха а кийчдаьдац края колхозашеи совхозашеи. Ставропольцаша шоашкара доаггIаш дола дакъа лаьцад мохк ялатийца Iалашбара гIулакха юкъе.

КПСС ЦК-ага, СССР Министрий Советага, новкъост Н. С. Хрущевга дахьийтача письмо тIа КПСС Ставропольски юрта крайкомои Ставропольски юрта крайисполкомои хоам бу, тIайийцача декхарел совнагIа ялат дIахо а дохкаш хиларах. Колхозашен совхозашеи шоашта мел эш Iалашдаьд гурахьеи бIаьстан юхьеи дIаювча культурай дикагIча сортех дола фу.

Крае йоккхий торонаш я хиш дехкача лаьттай чотах ялат дIахо дукхагIа даккхара. Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлой совещане Н. С. Хрущева даьча хьехамашка а указанешка а хьежжа, Ставрополья колхозашеи совхозашеи лерхI хиш дехкаш дола лаьтташ укх гаргарча шерашка 270 эзар гектарага дIакхоачаде. Из бахьан долаш кхы тIа а хIара шера тешшаме 40 миллион пунт ялат даккха йиш хургья краяга.

(ТАСС).

Ермоловски коа тIара оалхазараш леладеча совхоза хьаттара хIара денна 70 — 100 тонн хьажкIаш дIакхухь паччахьалкхенна дIаяла. Дика вIаштIехьдаьккхад укхаза хьажкIаш цIенъелгеи хоржилгеи.

Сурта тIа: хьатта дикагIа болх беш ба (аьрдехьа) Мусаева Басара, хьажкIаш цIенъяра гIо де ена 9-ча классера дешархо Берсунакаева Роза.

С. Шерипова сурт.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 46 ШУ ДИЗАРГА ДОЛА

КПСС ЦК ТӀАХЬЕХАМАШ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагӀо тӀа).

61. Промышленноста, гӀишлоний, транспорта болхлой! Чаккхъяха комплексни механизаци автоматизаци, майрра производствана юкъеккхахьа Ӏилманеи техниканеи карагӀдаьннараш, хьалха латта опыт!

62. Советски Союза къахьегамхой! Кхом бе хьажа дӀаухийтача паччахьалкхен ахчан! Къовсам лоаттабе доал во дарца, совнагӀа а зехьа а рузкъа доадарца!

63. Промышленноста, юрта боахама, гӀишлоний, транспорта болхлой! Къовсам лоаттабе капитальни вложенеех кхетамегӀа а кхом болашагӀа а пайда эцар духьа! Хьалъяь яха езача лоархӀамегӀарча гӀишлошта тӀаерзае ресурсаш!

64. Советски Союза къахьегамхой! Хими боккхача лоархӀаме да коммунизма материально-технически база хьаяра, дӀахо йодача хана халкъа вахар тоадара! Къовсам лоаттабе химически промышленность сихагӀа дегӀайоалаяр духьа!

65. Химически промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе дӀахо йодача хана юрта боахам айбара минеральни удобренеши дӀайийна хӀамаш лораю химически средстваши дикка дукхагӀа хьаяр духьа! СихагӀа болх бе дӀа а йолаялийта, кара а ерзае химически предприятей керда мощностяш!

66. Советски металлургаши горнякаши! ДукхагӀа даккха руда, хьаде чон, болат, прокат, турбаш, бесаш долеи наггахьа мара ца хулеи металлаш!

67. Советски энергетикаш, электростанцейи электросетийи гӀишлонхой, монтажникаш! Энергетика эшачул дукхагӀа дегӀаахара темпаш Ӏалашъе, энергосистемаш хьалъярген царех пайда эцарген дӀабода мах лохбе!

68. Машиностроенеи приборостроенеи болхлой! ТӀагӀертте къовсам лоаттабе технически прогресс бахьан долаши производствана специализаци яр духьеи! Халкъа боахам сихагӀа кийчбе кердагӀа йолча машинашцеи приборашцеи!

69. Мехкдаьттан газовии промышленноста болхлой! Мехкдаьттеи гази дукхагӀа лургья вай мехка!

70. Советски геологаш! СихагӀа гучадаха цӀаккха кхоачалургдоаца вай Даьхеи лаьттан ченашкара рузкъаш!

71. КӀора промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе кӀор боахача техниках пайда дукхагӀа эцар духьа! Хьабоаккхаш бола кӀор дикагӀа а хилийта, из баккхарга дӀабода мах лох а бе!

72. Советски гӀишлонхой! СихагӀа а дикагӀа а де гӀишлон балхаш! Хьалде дикагӀа, хозагӀа, дӀададар кӀезигагӀа дола цӀеноши гӀирсаши!

73. ГӀишлой материалаш еча промышленноста болхлой! ДегӀаккхувла гӀишлой индустри! ДукхагӀа хьае цемент, керда гӀишлой материалаш, вӀашагӀйоахка конструкцеш!

74. Хьун, хьу чакхйоахача, каьхата промышленноста болхлой! Мехка дукхагӀа лургья вай дикагӀа йола хьу, мебель, целлюлоза, каьхат!

75. Яйгачеи кхачани промышленноста болхлой! ДукхагӀа хьаде дика товараши кхачан продукташи, шеръе цар ассортимент!

76. Чкъаьрий промышленноста болхлой! ДукхагӀа даха чкъаьрий, дикагӀа хилийта чкъаьрий продукташ, лохбе уж хьаярга дӀабода мах!

77. Советски транспорта болхлой! Транспорт эргайоахаш тоа а е, хӀанзарча технически средствашца из кийч а е! Лоацъе мухьаш кхоачаде деззача дӀакхоачадара ханаш, пассажирий гӀулакх тоаде!

78. Бувзама болхлой! ДегӀа а кхувла, эргайоахаш тоа а е бувзама средстваш! Бахача наьха гӀулакх дикагӀа де!

79. Колхозхойи совхозий болхлойи! Лакха лоаттаде ахархочун сий! ТӀагӀертте къовсам лоаттабе юрта боахама деррига доакъош дӀахо айдар духьа! ВӀаштӀехьдаккха ерригача колхозийи совхозийи болх рентабельни хулга, тӀехьадиса боахамаш хьалха латтачар боарамга кхоачадеш айде!

80. Сийле а хоастам а хилба лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ яхареи паччахьалкхенга йохкареи планаш а социалистически декхараш а толаме кхоачашдаьча юрта боахама къахьегамхой!

81. Юрта боахама къахьегамхой! Ялат дукхагӀа даккхар — колхозийи совхозийи лоархӀамегӀара декхар! Къовсам лоаттабе ялатийи ялатабобови культурай хьувкъам лакхбар духьа!

82. Колхозхой, совхозий болхлой, юртара механизатораш! МайрагӀа юкъеккхахьа механизаци, Ӏилмана карагӀдаьннараш, хьалха латта опыт! ТӀагӀертте Ӏомае, дика пайда эца, лорае техника!

83. Юрта боахама къахьегамхой! Мамогга дукхагӀа шерде хиш дехка лаьтташ, ялат а кхыйола юртбоахама продукташ а дукхагӀа яхара пайда дикагӀа эца хиш дехкача лаьттай йӀаьхийча торонех!

84. Юрта боахама болхлой! Ялатий, технически, доакъара культурай хьувкъам лакхбара моттигерчеи минеральнии удобренеех пайда дикагӀа эца гӀерта!

85. Колхозхойи совхозий болхлойи! Мамогга дукхагӀа дегӀаккхувла юкъарча хьайбай боахам! ЧӀоагӀъе доакъарий база, пайда дикагӀа эца доакъарех! ДукхагӀа даккха дулх, шура, даьтта, фуаш, кхыйола продукци!

86. Целинера къахьегамхой! ТӀагӀертте карадерзаде кердача лаьттай рузкъаш, дукхагӀа даккха ялат, дулх, шура, ебае коммунизм хьалъяра юкъарча гӀулакха юкъехьош йола ганз!

87. Колхозникаши колхозницаши! ДегӀаккхувла колхозни демократи! Колхоз — ахархошта йола коммунизма школа!

88. Торговле, юкъарча кхачан, коммунально-бытовой боахама болхлой! Къовсам лоаттабе бахача наха лакха культура йолаш гӀулакх дар духьа!

89. Советски учрежденей болхлой! ЧӀоагӀбе наха юкъера организаторски хьехамеи болх! Овла а тӀехь дӀаяккха бюрократизм, къахьегамхошта эшараши цар дӀадехараши дикагӀа теркалде!

90. Ӏилман лакхерча дешара заведенейи болхлой! Къовсам лоаттабе дӀахо а Ӏилма тоадар духьа, технически прогресс бахьан долаш! Кийчбе коммунизма заман хила хьакъдола специалисташ!

Хоастам хилба хьалха латтача советски Ӏилманна!

91. Хоастам хилба советски Ӏилмахошта, конструкторашта, инженерашта, техникашта, болхлошта — башха-дика космически кемаш хьадаьрашта!

Хоастам хилба майрача советски космонавташта!

92. Литератураи искусстваи деятелаш! Къовсам лоаттабе произведенеш партели халкъали доаллаш, идея лакха йолаш, художественни говзал йоаллаш хилийтар духьа! КъаьгагӀа хьагойта коммунизм хьалъерий турпалерча гӀулакхий сийи хозали, вай вахарерча кердача, коммунистически гӀулакхий котало!

93. Кепа йоазон, радио, телевидене, издательствай, культурно-просветительни учрежденей болхлой! Парте денал дола гӀончий хила коммунизм котъяккхар духьа цо лоаттабеча къовсаме!

94. Халкъа просвещене болхлой! Дешар дикагӀа хьеха бераштa, къахьегам дукха безаргболча, коллективизма, коммунизма гӀулакха мутӀахьа хургдолча уйланца хьалкхеде уж!

95. Медицински болхлой! Тоаде къахьегамхошта деш дола гӀулакхаш! Практикана юкъеккхахьа медицински Ӏилмана керда карагӀдаьнна хӀамаш!

96. Даькъала хийла деррригача халкъа юкъара вай социалистически паччахьалкхе!

97. Даькъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш — бокъонца йола халкъа Ӏаьдала органаш!

ДегӀа а ухийла чӀоагӀ а луйла советски социалистически демократи!

98. Даькъала хийла советски профсоюзаш — коммунизма школа!

99. Даькъала хилба советски кхалнах — коммунистически общество хьинаре хьалъераш!

100. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гӀонча а резерв а!

101. Кагий нахи мехкарийи! ТӀагӀертте Ӏомале коммунистически хьисапе болх бе а даха а!

Даькъала хилба сий дола советски кагирхой!

102. Пионераши школьникаши! Мамогга совдаха кхетамаш, дукха безаш а сий деш а лелабе къахьегам! Ленина гӀулакх бахьан долаш, коммунизмана тӀехьа хьинаре къовсам лоаттабераш хила кийчле!

103. Коммунисташи комсомольцаши! СССР-е коммунизм хьалъяр духьа деррригача халкъо лоаттабеча къовсаме хьалха латташ хила!

104. Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа — деналерча коммунизм хьалъечунна, лаьттан тӀарча машара тӀехьеи берригача наьха ираз бахьан долаши къонахчалца къовсам лоаттабечунна!

105. Даькъала хилда партеи халкъеи сийлахь-доккха цаӀал!

106. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз!

107. Даькъала хийла вай хьамсара Советски правительство!

108. Даькъала хийла Ленина хьаяь сий дола Советски Союза Коммунистически парти!

109. Даькъала хийла лаьттан тӀа деррригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргӀато, Нийсхо, Вошал, Ираз чӀоагӀдеш йола коммунизм!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

Вай парте укх тӀеххьарча шерашка Ӏалаьмате дукха хӀама даьд марксизм-ленинизм дегӀайоалаяра. ЙӀаьхий яьй из дукхача кердача положенешцей выводашцей. Сталина культ личностах юхедиса зенера гӀулакхаш хоадамболлаш дӀа а даьха, парте бизза юхаметтабоалабаьб марксистски теори творчески лелае езаш хилара хьакъехьарча ленински указаней лоархӀам, цо ший балха ларде лаьцай уж указанеш.

Ховш да, В. И. Ленин эггара хоадамегӀарча тайпара духьаллаьттав марксизмах, дерий дийна кулгал а ца лоархӀаш, кхера санна лоаценнача догматий гуллам лерхӀаш хиннарашта. Владимир Ильича цкъа мо дукххаза а белгалдаьхад Марксеи Энгельсеи къоастам баьраш алхха «нагахьа санна вахарал тӀехьадиса шоай безам беце, социалисташ массе оагӀорахьа а дӀахо дегӀакхувла деккарийла болча Ӏилма лардера кхертӀой мара ца хилар» (Соч., т. 4, оагӀ. 191).

Революционни теори уйла лоацеина хилари цхьан тардала йиш яц. Общество прогрессивни дегӀаухилга Ӏалашдара теори ше а сацанза дегӀаухаш, исторически хьалашка хиннача хувцамий чӀоаггӀа терко еш хила еза. Хиннача гӀулакхашта тӀехьаеттадуш а ца лелаш, практикана никъ сийрда боахилга — ишта да дехар.

Революционни теори творчески дегӀаккхваланза а лелаянза а ярг ца хилара хьакъехьара дош къаьстта ира эттад укх тӀеххьарча шерашка. Дунен чу доккхий хувцамаш хиннад: хьа а хиннай чӀоагӀлуш а латт социалистически система; сацанза йохаш латт колониализм; лакхехьарча лагӀа тӀа баьнаб дунен революционно-кортамукъален болам.

Иштарча хьалашка Советски Союза Коммунистически парте коммунистически болама кхыча отрядашца цхьана кийч а яь хьалхашка оттаьй вай ханарча лоархӀамерча дешай хьакъехьара керда теоретически положенеш. КПСС XXII съездо тӀайийцача вай парте Программа тӀа кӀоаргга а, массе оагӀорахьа а, бокъонца йолча Ӏилман позицеш тӀара а хьахьекхаб вай ханарча заман чулоацам: тохкам бу социальни революцей пролетариата диктатура оттайрен наькъий: къоастам бу болхлой класса юкъарча демократически социалистически декхарий соотношеней. Болаш социализмаи къаман-кортамукъален боламеи низий цхьоагӀон хьакъехьара ленински хьехам: къоастаю машарен тӀемен проблемаш.

Ленински хьехама маӀан тӀара хьа а лаьца, парте творчески къоастам баьб СССР-е коммунистически общество хьалъяра лоархӀамегӀарча проблемай. Цо хьалда белгалдаьд коммунизма материально-технически база хьайра, коммунистически общественни отношенеш дегӀайоалаяра, керда саг хьалкхевара наькъаш.

КПСС—ТВОРЧЕСКИ МАРКСИЗМА ПАРТИ

КПСС XXII съезд хинна 2-гӀа шу дизарга

Дунен массе даькъерча марксисташта-ленинцашта бӀаргадайра КПСС XXII съезда документаш, цун керда Программа общественни вахарерча белггаларча гӀулакхашта анализ яра марксизма-ленинизма методологи Ӏалаьмате говза тӀахьош, творчески уйла шерен денал долаши, марксистско-ленински Ӏилма дӀахо дегӀадоаладеши хилар. Вай парте кхайкаяь керда теоретически выводаши положенеши нийса хилар, марксизма-ленинизма революционни принципашца, къахьегамхой овлаи тӀарча хьашташца нийса йоагӀаш уж хилар массане бакъдаь хьанийца да. ВӀалла харцде йиш йоацаш да дунен революционни процесс дегӀайоалаяра, халкъий кхелашта Ӏалаьмате боккхача лоархӀаме уж выводаш хилар.

Лоадама хӀама ца эшшаш ерригача вошал долча коммунистически болхлойи партей викалаша яьча заявленеш тӀа, цу партей официальни документаш тӀа хоадамболлаш белгалдоах КПСС XXII съезд дунен революционни болама историе чухь Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш хилар: ерригача континенташкарча халкъий дегаш урауьттадеши машар, демократи, социализм бахьанце лоаттабеча къовсама уж тӀахьехаши я цу съезда идеяш.

Цу вывода раьза а боацаш, марксизмана духьаларча хетар тӀа латтараш алхха китайски кулгалхой мара бац. ХӀанз Пекинера деятелаш вай парте XX-чен XXII-чен съездий решеней сий доаде, уж съездаш деррригача лоархӀамегӀарча дешашта ленинизмах дӀадахар, оппортунизмах дӀакхетар хьахьокха гӀерт. Цу тӀа а йоалае цхьаккха саг тешаргволаа аргумент йоацаш шоаш бисар КПК догматикаш хьаланза гӀерт шортта Ӏоттаре хӀамаш дувцарца, баьде гӀулакхаш хьехадарца, кхыметтел дукха къайла а ца кхухьаш КПСС а кхыйола коммунистически болхлойи партеш а кхерае гӀертарца.

Массанена ховш да китайски кулгалхой шоай моастагӀашта номераш уттайра тӀера болга: «Американски империализм — № 1 йола моастагӀа», «Югославски ревизионизм — № 2 йола моастагӀа», ишта кхы дӀахо а. Доллача хӀаман хьисап дича, хӀанз укх сахьате пекински меткӀаьленхой... Советски Союза Коммунистически партел гоамагӀа волаш цхьаккха а моастагӀа вац, духьала из я цар эггара чӀоагӀагӀа эгӀазалца шоаш леладеча гӀулакхаштеи эггара бӀехагӀча меткӀаьленаштеи хьежорга лаьцар. Творчески марксизмана-ленинизмана тӀера а баьнна, китайски догматикаша дӀатӀаэцац болхлой класса парти хиннача КПСС-ах деррригача халкъа парти хилара хьакъехьара вай программа Ӏилман вывод.

Китайски деятелаш ишта гӀалатеи кхерамеи болча наькъа тӀа балара бахьанашта юкъе эггара хьалха белгалдоала бахьан да марксистско-ленински теорецара гӀулакх цар догматически леладар, цун дийна са кхета ца дар е кхетаде ца лар.

Из гӀулакх творчески леладелга хьаллоацаш а ше леладеш а я КПСС-и кхыйола коммунистически болхлой партеши, хӀаьта из гӀулакх догматически леладара тӀехьабаьннараш — Китая Компарте кулгалхой. Бокъонца цунах тешара кхоачамболаш да 14-ча июнера КПК ЦК письмои 14-ча июлера КПСС ЦК гуччахьара письмои санна дола документаш вӀашдухьал оттадича.

Вай парте Центральни Комитета письмо тӀа хаьдда марксистско-ленински анализ лу вай ханарча хуларашта: хӀаьта китайски письмо, цитаташи моттараши вӀашагӀа а деттаи, абстрактни хетарех хьалдетта да. Уж аргументаш чӀоаггӀа бе-башха хилар-м вӀалла кертагӀдаха лезаш а мичад. Хьалхар чу тӀа кхетам балара, общественни вахара процессаш Ӏилманца яшхара а цу процессашта кулгалдара а инструмент из хиларах тарра, пайда эц революционни теорех; шоллагӀ чу тӀа дуккха тайп-тайпара бокъонца долаш дараш шийца нийсдеш йола са доаца схема мара яц из. Ког мел лайзача метте китайски догматикаша шийха дув буаш волча В. И. Ленина эггара хоадамболашагӀча тайпара харцахьа лоархӀар, шоай керттера бокъо цунах а яь цар леладеча тайпара теорецара гӀулакх леладар. «Революце чу эггара кертегӀара сакхат, эггара кхерамегӀара сакхат да, — яьхад Владимир Ильича,— хаьлдачоа меттел абстрактни дар хьаувтаделга». (Соч., т. 25, оагӀ. 170).

Вай парте лерхӀ, нагахьа санна из е вож теоретически формула вахарца тар цу луча яьннаяле, из майрра юстара кхосса а тӀалаттача хьалаца тарлуш йолча, кердача Ӏилман положенеца хувца а езаш хилар. Из тайпа никъ лархӀац китайски кулгалхоша. «ревизионизм» лоархӀ цар цунах, уж чӀоаггӀа тувсалу селхан нийса а хинна тахан нийса доацаш дисачох.

Сенах доалл цу тайпарча позице зулам марксисташта-ленинцашта из принципиально мегаш ца хилар? Из доалл вахаро увттадеча хаттарашта нийса жопаш лаха цо коммунистически партешка йиш хулийташ ца хиларах, цӀенхашттара гӀалаташ царга дайташ хиларах. ХӀаьта общественни вахара бокъонца долча гӀулакхий мах беча метте гӀалат валар—оамалий никъ лоацача хана гӀалат валар, адамаш харцахьарча наькъа тӀа лостадар, къовсаме инициатива карара ялийтар да.

Хьаэцаргда вай дунен термоядерни тӀом хулийтаргбоаца торо санна дола, хӀанзара овлагарей бӀарзагӀеи дола дош. Низий реальни соотношене лоархӀам бара ларда тӀа КПСС-о яьча выводо йоах: вай хана фатально хиланза баргбоацаш бац паччахьалкхенашта юкъера тӀом, дунен тӀом, хургбоаца гӀулакх дуларгдолаш а де дезаш а да. Дуккха шераш хьалхагӀа, принципиально кхыча исторически хьалашка вӀашагӀъеххача теоретически положеней ларда тӀа китайски кулгалхой выводо йоах: империализм йолча хана тӀемаш ца хилча йиш яц; тӀемаш дӀадаха йиш яц, хьалхагӀа империализм дӀа а яьккха мара.

Цкъарча юхьига хетадала тарлу, цу выводашта юкъера юкъ цхьа хьисапе йоаца, схоластически характер йолаш а я, лоадам боацачох аьлча, уж бахьан долаш саьргаш кагде дезаш хӀама а дац, аьнна. Цхьабакъда, аьттехьа я дац из ишта. Цу выводех парте политика ларде южаргъяр малагӀа вывод я а хьежа хургья цу политика характер а чуловцам а.

Вай парте выводо дог тешаду машара тӀехьа, тӀом ца хилийтара тӀехьа лоаттабеча къовсама аьттув баргхиларах, хӀаьта цо иттаза совдоах къовсам лоаттаберий низаш халкъий хьинар совдоаккх. Китайски кулгалхой выводо даха дог ца хилара а дог дохадара а уйла кер чу йоссаяра даькъе боацачен бе-башха ца хетачен наькъа тӀа адамаш кховсар мара кхы де хӀама дац. Нагахьа санна тӀом ца хилийта йиш яле, КПСС-о яххача тайпара, цу гӀулакха пайда эца беза ерригача средстваех, машара тӀехьа, тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара тӀехьа лоаттабеча къовсамах коммунистически болхлойи партей арахьарча политика генеральни никъ, стратегически декхар лархӀа деза. Нагахьа санна тӀом ца хилийта йиш еце, китайски кулгалхоша яххача тайпара, «ирала духьаларча ирала» политика лелае еза, вешта аьлча тӀема кийчо яра, сихдаь герз хьадара, дунен халкъашта юкъера кхохкам ирбара политика лелае еза. ХӀаьта из я халкъаша хьаллаца йиш йоаца политика, хӀана аьлча цар вахара хьашташта духьала я из.

Гуш да, догматически хьисаперча гӀалатех зулам кӀезига даьлла Ӏеш ца хилар: дунен коммунистически болама, дерригача адамий кхелашта эггара доккхагӀа дола зулам дала тарлуш да уж. Къаьстта а нагахьа санна Пекина кулгалдеча деятелаша тӀемеи машареи проблемаш меттел, дуккха кхыдола, дерригача мехкий къахьегамхой хьаштех дола дешаш а бокъонца догматически кхетадеш хилар лаьрхӀача. Уж да дунен социалистически система лоархӀамеи из дегӀаахарен, культ личноста идеологеней практиканен духьаларча къовсама, дунен болхлой боламеи къамий-кортамукъален къовсамеи стратеге а тактика а хьакъехара дешаш. Цу дешаех шоашта хеташ дола кӀоаргга гӀалатера хӀамаш шоай деррригача гӀулакхашца, гуччахьа дӀахадаш леладерашца а тӀехьа, коммунистически болхлойи партеех хьоарчаде уж дӀахо йохалургйоацача чукховса гӀерт уж. КПСС-о шийи интернациональни декхар лоархӀ массе оагӀорахьара цунна духьале елгах.

Дийнача творчества ленински бакъахьарча уйлах йизза я хӀанз вай парте балха массе а оагӀув— политически, идеологически, организационни. Массанахьара эккхаду «денна дӀа мел даьннар», шийи прогрессивни лоархӀам боабаь дола деррига хӀамаш; чӀоаггӀа лохаш я кердача хьалашца а царгара хьадоагӀача декхарашца а эггара дикагӀа тарлургйола балха формаши методаши. Чакхдаьха а чаккхдоахаш а да боахами культурен хьалъеча деш дола кулгал эргадаьккха тоадеш, дуккха адамаш паччахьалкхен гӀулакхашта юкъарчал доацаш доал дара юкъеозаш дола доккхий гӀулакхаш.

Партийни организацейн кулгалдеш йолча цар органийн керттера уйла тӀайохийташ да промышленни юртбоахамеи производство дегӀайоалаяра, къахьегама овсарле хадданза дегӀаухилга Ӏалашдара дешаш, хӀаьта уж советски халкъа овлангарча хьашташа маяххара хиниа ца Ӏеш, дунен революционни болама хьашташа маяххара а да.

Ши шу дӀадаьннад КПСС XXII-ча съездо парте керда Программа — творчески марксизма лоархӀамегӀара документ тӀайийцача хана денз. Цу документа байракха кӀал коммунизм хьалъяр духьа боккхача низаца къовсам лоаттабу вай парте, дерригача советски халкъо.

Н. ЛОМАКИН.

Октябра сийна тӀаийца декхараш кхоачашду крекинг-завода номер 11-12 йолча установка коллективо. Укх бетта валови продукци арахецара план 13-ча дийнахьа кхоачаш а яь, цу хана денз ноябра чотах къахьегаш я установка.

Барт цаӀ болаш, хьинаре къахьега ловш йолча коллективо даиман тӀехкхоачашъю балха нормаш, денгара-денга лакхъю шоай балха говзал, мамогга новкъостал де хьож керда балха хьаухача практиканташта.

Коллективо чӀоаггӀа сий ду установка доал деш волча Розенберг Аркадий Наумовича, селла дика, кулгалдарах. Ишта лоархӀ къахьегамхоша вокххагӀа вола оператор Сенатов Виктор Алексеевич а.

Хьалхле лелаеча шоай установка къахьегамхошца цхьана цар дош деннад укх семилетка пхелагӀча шера мехкдаьттах сийрда продукташ хьакъоастаяра план ханал цаӀ ах бутт хьалха кхоачашъяь яккха.

Сурта тӀа: 11-12 установка начальник Розенберг Аркадийи вокххагӀа вола оператор Сенатов Викторн.

Д. АМАРОВ.
И. Плиева сурт.

ЙОЛАЕННАЙ КЕРДА ПРОДУКЦИ

Грозненски химически заводе арахеца йолаеннай керда химически продукци—синтетически дубителаш. Хьалха дахчан белалах хьайора дубителаш, хӀанз ужаш хьаеш латт заводе хьадоаккхача фенолах. «Сентан-2» яхача марка дубителаш геттара чӀоагӀа а дарегӀа а я.

Керда продукци арахецара къахьегама вахте а этта чӀоагӀа къахьийгар нн. Чижма, Кудинова, Трясака, Маркова кулгаллеча сменай болхлоша. Болх бе йолаеннача 8 дийнахьа 16 тонн синтетически дубителаш арахийцай заводо. Кога гӀирсаш хьабе тоъаргъя из.

Н. ОЛИМПИЕВ.

Каменщик Масаев

КХОАНЕ гӀаргӀакхуьлараш

Ялх шу дӀадаьннад гӀишлошяра балхах хӀама ца ховш хинна Масаев Ваха СМУ-9 вена. ДикагӀа болча каменщикех цаӀ а «дошо кулгаш» долаш ба аьле оалача нахах а лоархӀаш ва из хӀанз.

Юххьанца балха ваха наькъаш дехкача бригадаца болх беш ши шу даькккхар Масаев Вахас, сихха Ӏомайир цо асфальт ехкача болхлочун 3-ча разряда говзал. Цхьабакъда, каменщик хила безам болаш вар из. Шийча из гӀулакх дагадоаллаш хилар дӀахайтар цо № 1 йолча гӀишлой участка начальникага нов. Каратеевга.

— Михаил Федотович, каменщикалла болх бе безам ма барса. — Хье волча балха дӀаэцал со, — дехар дир цо къаьнарча гӀишлонхочунга.

Юххера а коммунистически къахьегама цӀи лелаеча Димов Ивана каменщикий бригаде балха вера Масаев Ваха. Цу балхацара безам сов чӀоагӀа хиларо лоацщача хана дикагӀа вола гӀишлонхо а хинна дӀаотта йиш хилийтар Вахийга. Массаза а Масаевна тӀадулл эггара халагӀа дола цӀеи саьнаш доттилга а йовкъаш хеттилга а. Ваццалца саг бӀарахьежаргволаш, селла хоза кхоачашбу Вахас из болх. Керда балха вена къона шишша болхло ший звеноца дӀачӀэц Вахас, цо Ӏомабу уж халагӀа дола пенаш дотта. Масаев Вахех дувца дуккха дика хӀамаш долаш ба гӀишлонхой — училище йистеяьккха а баьнна керда каменщикалла балха баьхка Петелько Виктор, Драгусты Борис, Боянцев Владимир, Обухов Сергей, кхыбараш.

ГӀишло еча нийсвелар со. Къамаьл хилар сая Масаев Вахийи. Аз шийга даьча хаттара лоацца жоп делар:

— Цхьан хана сона а хьийхад сай боккхагӀа болча новкъосташа Димов Ивана, Белов Владимира, Кленов Виктора, Пауков Михаила. Сай декхар лоархӀ аз каменщикий болх къоначa гӀишлонхошта безаболийтилгах.

ГӀишлош еча хана кирпишкех хӀара 5—6 мугӀ массаза бохийт вентиляционнии газовии харшаш дерзанча кулгашца хьаха дезаш хулар. Укхаза овсарле йоацаш хулар каменщика болх, цу тӀа овнаш шоаш а мегаргдоацаш во хулар. Вахас юкъеяьккхар харшашка пробкаш чу а уттаеш овнаш хьоахаш йола хьалха латтача гӀишлонхой опыт. ХӀанз гӀулакх а дикагӀа лел, овнаш а дикагӀа хул.

Ше гӀишлонашка болх беш даьккхача укх диъ шера дукха хӀама Ӏомадаьд Вахас — цӀеношдоттара йиълагӀча разряда мастер хиннав цунах.

Ш. МАХМУДОВ.
СМУ-9 мастер.

ХӀанзэ а йолла

хьувкъама лард

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Сунженски производственни управлене «Кирова» цӀерахча колхозе дика лел гурахьа дув ялаташ дӀадувлга. ДикагӀа толамаш доах кхоалагӀча бригадерча механизатораша. Цу бригада бригадир Паленников Алексей ялат дӀа мишта дийнад хьожаш воаллар тхо кхашка кхьчача хана. Раьза вар из тракториста Лазовой Петра, сеяльщикашта Харебин Михаила, Чумпалов Петра.

ЛерттӀа чакхдоаккх цар шоашта тӀадилла гӀулакх. Кхоачамбоацараш хилац цар балхаца. ТӀехкхоачашъю сменни нормаш,— аьлар нов. Паленникова.

Бакъулвра бригадир. ДӀаде дезача бесса кӀоарга дӀадувра фу. Йовкъаш йитацар.

Укхаза тхона байзар кхыбола механизатораш а. Трактористаца Доронин Сергейца цхьана ялат дӀадувш ба сеяльщикаш Сигарев Николай, Омельченко Николай. Нормаш тӀехкхоачашъю цар, керттера лоархӀ балха дикал лакха хилар.

Ялат дӀадера тӀехьабисац цхьоалагӀча бригадера механизатораш а, лерттӀа вӀаштӀехьбаькхаб цар болх бригадира Душин Алексея. Шин сменах болх бу укхаза а. Дийнахьа ялат дӀадув, бийсанна зябь оах, аьхача лаьтта макха боакх. Тракториста Горохов Александра, сеяльщикаша Бычков Виктора, Караченцев Виктора норма 28 гектар мара йоацача 40 гектара тӀа ялат дӀадув дийнахьа. Цу тайпара дика толамаш доах кхыча агрегаташа а.

Механизатораша беррига низ тӀабахийта къахьег ялат сихагӀа дӀадийна даккхара.

И. ГУЗЕЕВ.

ЯЛАТАШ ДӀАДУВШ БА

1964 шера дика хьувкъам хилийтара мамогга къовсам лоаттабу «I Мая» цӀерахча колхоза болхлоша. Дика тоадаьча лаьттан тӀа листача мугӀарех дӀадийнад цар 2300 гектар кӀа, мукх, викаца эдаь рожь. Механизатораштa юкъе яьржача яхье дикагӀа толамаш даьхад тракториста Банаев Висас, сеяльщика Гишларкаева. Норма 18 гектар мара йоацача 25—30 гектара тӀа ялат дӀадув цар. Цу тайпара дика къахьег трактористаша Хажмурадов Салмана, Абдулхалиев Рамзана, сеяльщикаша нн. Абдурахьманова, Хажмурадова, кхычар.

Хьинаре къахьегаш ба нов. Концова кулгалдеча шоллагӀча бригада механизатораш Степанов Петр, Лавриненко Иван, сеяльщикаш Маркитантов Василий, Сомов Владимир. ХӀара дийнахьа сменни нормаш 130—150 процент кхоачашъю цар. Дика дӀаоттабаьб бригадашка агитмассови, учет лелаяра болх а. ХӀара звенос ди юккъа арахецаш я къахьегама а «Молния» яха а листовкаш, дийнахьа балха нормаш мел кхоачашъяьй хьоал учетчикаша. Баьча балха дикалга хьожаш комиссеш я.

И. САМОЙЛОВ,

Грозненски производственни управлене парткома инструктор.

САРАТОВ. Волга яхача хи тӀа Европе эггара доккхагӀа дола автомобилаш лела тӀий туллаш боахкача гӀишлонхоша боккха толам баьккхаб. 120 метр йӀаьха а йолаш 2600 тонн а озаш йола аьшкабетона хьалхара блок лаьрххӀа цу гӀулакха хьаьча понтонашца хьа а ена Ӏоттаьяй, 166 метр дӀаьхача тӀаь керттера дакъа да из. ХӀанз из нийсъяь дӀаоттаяра балхаш деш ба.

Сурта тӀа: Волга тӀа гӀолла тоххаяь дӀаоттаергйолча моттиге дӀахьош латт блок.

Е. Соколова сурт.
ТАСС фотохроника.

Дуга дийнача кхашка хиш дехкаш хургйола система хьалъеш латт Краснодарски крае. Федоровски гидроузел болх бе йолаелча 70 эзар гектарал тӀехдаргда дӀадувш дола дуга, цу геттара дикача кхачан культура 25—30 миллион пунт тергья мехка краерча колхозашеи совхозашеи.

Федоровски гидроузела сунт ах километрал а йӀаьхагӀа хургья, цо дӀакъовларгда Кубань яхача хина хьарсам, 4 метр айлургда из хий.

Сурта тӀа: Федоровски гидроузел хьалъеча.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

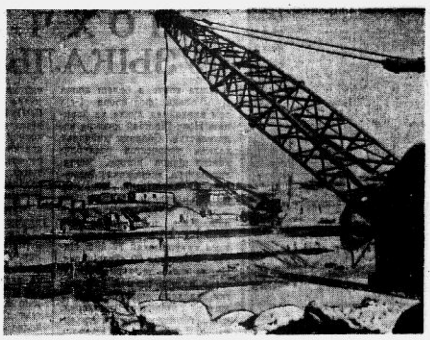

НОЯБРЕ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ШУРА ЙОХКАРА ПЛАН

Хьинар долаш коллектив я Ведана района Ленина цӀерахча колхозерча доаркай яр.

Шоаш даьхача толамех кхоачам ца беш беттагара беттага дикагӀа къахьегаши хьоккхамаш лакхдеши хьабоагӀа уж.

Укх шера паччахьалкхенна дӀаяла езача 1300 центнерах дӀабахача нйс бетта 1176 центнер шура дӀа а енна, шера план 94 процент кхоачашъяьй колхоза доаркаша.

ДикагӀа бола доаркаш малагӀаш ба шун, аьнна хаьттача боккхача безамца доарка Сидиева Зарема цӀи йоаккх колхоза кулгалхоша а доаркаша а.

— Тха колхозо паччахьалкхенна шура дӀаялара план шерагара шерага кхоачашъяра бахьан берригача доаркаша низ ца кхобеш шоай болх бизза дӀабахьар да, — йоах колхоза председатела Баймурзаев Вахас.

Дика толамаш доахаш, шин опыт кхыча доаркашта дӀайовзийташ хилара белгалъяьнна я укх ворхӀ шера районерча доаркашта юкъе хьалха латташ хьайоагӀа Нохч-ГӀалгӀай Лакхехьарча совета депутат Сидиева Зарема.

1957 шера енай Сидиева цу колхозе болх бе. Цул хьалха ялх шера доарка хиннай из Къилбаседа Казахстане.

Опыт кӀезига йолча доаркашта новкъостал деш, цар хьоккхамаш лакхдара къовсам болабир цо ше Ленина цӀерахча колхозе енача хьалхарча деношка денз.

Эггара хьалха де деза гӀулакх — доаркайи кхыча хьайбаш леладерийи къахьегама дисциплина лакхъяр дар. Из гӀулакх дӀадоладир Сидиевас. Колхозхой юкъарча собране долчча бесса дӀалийцар Заремас колхоза цхьаболча доаркашеи хьайбаш леладерашеи бе ца хеташ шоай болх лелабаро берригача боахама доккха зе деш хилари из кхы дӀахо ла йиш йоацаш гӀулакх хилари.

Цу хана денз фермерча къахьегамхой дисциплина тоаяла йолаелар. Балха шин ханнахьа ара ца яьна доарка, доахан лерттӀа доажа ца даь бежаӀу бехктоккхаме озар. Йоккха терко йир доаханна доакъар Ӏалашдара а. Доакъар Ӏалашдеча шоаш дакъа лувца болабелар доаркаш. Уж гӀулаккхаш кхоачашдар бахьан долаш 1958 шера юкъера лаьрхӀача хӀара Ӏаттагара 1300 килограмм шура а яьккха, шура йохкара план кхоачашйир колхоза доаркаша. ХӀаьта Сидиевас шин план 113 процент кхоачашйир. Цу хана денз шерагара шерага дукхагӀа шура йоаккхаш хьабоагӀа колхоза доаркаш.

1959 шера ше хӀаранегара 1800 килограмм шура яьккха 18 етт къонача доаркайга Петигиева Совдатага дӀа а бенна, цунгара ферме эггара эсалагӀа йола группа хьанйцар Сидиевас. 1960 шера цу группацарча хӀара фуражни Ӏаттагара 2000 килограмм шура яьккхар цо. Иштта лакхдала доладелар кхыча доаркай хьоккхамаш а.

— Во доахан кӀезига да, — йоах Заремас.— Доахана шура кӀезигьялар дукхагӀа йолча хана царна лерттӀа гӀулакх ца лар да. Укх шера дика хьоккхамаш даьхар дуккхача доаркаша. ДӀабахача нйс бетта хӀара фуражни Ӏаттагара шура яккхара план 900 килограмм йолча 1305 килограмм шура яьккхай Эрзанукаева Шурас, 1158 килограмм яьккхай Тураева Эжис, 1094 — Исраилова Хьурмата. Цхьаккха доарка яц нйс бетта план кхоачашъянза.

Укх шера паччахьалкхенна шура дӀаялара план цхьоалагӀча ноябре кхачалехьа кхоачашъергья аьнна дош деннад колхоза доаркаша. Шоай дош цар кхоачашдергхилар хьахьокх цар гӀулакхаша.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ,
тха собкор.

ХЬИНАР СОВДУВЛ

Семилетка пхелагӀча шера доккхий социалистически декхараш тӀайийцад нов. Яндиевас кулгалдеча Ачалукски минеральни хиш арахецача завода коллективо.

Шера планах арахеца деза хий 5.5 миллион шуша яр. хӀаьта дезача цӀей сийна 6 миллиони 70 эзари шуша хий арахеца социалистически декхараш тӀайийцад завода болхлоша.

Беррига низ тӀабахийта къахьег цар хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара. 9 беттеи Октябра бетта хьалхарча декадеи завода болхлоша арахийца хий 5 миллион гаргга шуша я.

ХӀара смена норма тӀехкхоачашъеш, къаьстта дика къахьег Бекова Зале, Чапанова ПаьтӀамата, Мамилова Шапе, Чапанова АсмаӀа, Гонкантиева Басрата, Булгучева Марфас, кхычар а.

Грузчикашеи шоферашеи беча балхага хьежжа да доаха къахьегама толамаш а. Укх шера къаьстта дика къахьийгад грузчика Точиев Ӏабита, шофераша Костоев ТӀахӀира, Боков Ӏийсас, иштта кхычар.

Н. СМИРНОВ.

Назрановски промышленни парткома идеологически отдела инструктор.

СЕЛЬКОРОВСКИ ПОСТО ХОАМ БУ:

ДОАХАН ЛЕРТТӀА КХАБА ДЕЗА

Укх шера паччахьалкхеи планах хӀара фуражни Ӏаттагара 1800 килограмм шура яккха езаш я Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза цхьоалагӀча отделенера шурий-товарни ферма тха коллектив.

ДӀабахача нйс бетта хӀара фуражни Ӏаттагара яьккха шура 1200 килограмм мара яц. Денгара-денга кӀезиглуш йоагӀа ферме йоаккха шура. Нагахьа санна оаха сентябрь бетта хьалхарча деношка фермерча доахантара йоаккхаш хиннар 1600 килограмм совгӀа хиннаяле. хӀанз йоаккхар 1100—1150 килограммага мара дӀакхачац.

Тха ферме шура кӀезигьеннай доахан во кхабар бахьан долаш. Доахан чусоцадаь рационах кхаба дезаш дар. ХӀаьта тха ферма бригадира Мушадиров Шамсудина доахан доажадича а кхоачам бу. Массанена а дика ховш да хӀанз кхашка доажадеча доаханна екъа чӀегӀаш мара даа хӀама доацилга. Цу хьакъехьа къамаьл даьд оаха совхоза керттерча зоотехникаца Исмаилов Салманаца. Цо деш а новкъостал дац.

П. ИСАЕВА, Д. БУХАЕВА, В. ЮСУПОВА.

«Лермонтовский» совхоза цхьоалагӀча отделене доаркаш.

МИНЕРАЛЬНИ УДОБРЕНЕШ—КОЛХОЗИЙИ СОВХОЗИЙИ КХАШКА

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА ЭШАР

Минеральни удобренеех пайда дикагӀа эцилга, ялат дуккха а дукхагӀа доаккхийтаргдола гӀулакх из хиларах тарра, декхар а даь хьалхашка оттадир нов. Н. С. Хрущева Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлой совещане.

1961 шера «Сельхозтехника» объединенега заявка елар Грозненски производственни управлене 1962 шера кхашка яхка 3137 тонн минеральни удобренеш ехаш. «Сельхозтехника» объединене хьожайир 2360 тонн е заявка тӀа хиннарех 75 процент, хӀаьта базашка минеральни удобренеш ца хилар бахьан долаш колхозашеи совхозашеи хьанйцараш яцар 1789 тонн мара, е йоагӀарех 50 процент. Цудухьа хӀара гектара лоархӀаш минеральни удобренеш геттара кӀезига техар кхашка.

ДӀайийнача хӀамай хьувкъам минеральни удобренеша лакхбелга а ховш, боахамий кулгалхоша 1963 шера «Сельхозтехника» объединенегара уж йийхар 5368 тонн. Ужжал удобренеш (суперфосфати аммиачни селитри) хилча хӀара гектара тӀа 74 килограмм тоха йиш хургьяр уж, цхьабакъда, из вӀаштӀехьдаланзар. Укх шера 1-гӀа сентябрь хьатӀакхаьчача хана колхозашкеи совхозашкеи еррига а хьакхьчараш яц 1467 тонн мара, вешта аьлча эшачарех 27 процент.

Минеральни удобренеш техача хьувкъам лакхбара чӀоагӀа гӀойле йоалаш хилар гучадаргда, керттерча даькъе тохаш йола удобренеш шера хӀара гектара тӀа дӀадийнача гуйран ялаташта 2,5—3 центнер суперфосфати бӀаьстан юххье подкормка еча хана 1 центнер аммиачни селитри йойттача № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозе баьккхача хьувкъамга хьежача.

Лаьттани климатически хьалаш цхьатарра долча шин боахама хьувкъамаш миштад хьожаргда вай (центнерашца лоархӀаш):

Шераш	Гурахьа дӀадийнача ялаташта 2,2—3 центнер цкъан гектара тӀа минеральни удобренеш тийса № 3 йола сомий-баьца даарий совхоз	1962 шерага кхачалца гурахьа дийнача ялтийна удобренеш ца еттаӀш хинна № 1 йола шурий совхоз
1960	24,1	16,6
1961	17,2	9,4
1962	26,2	24,3
Цу даькъе гуйран кӀа	28,5	24,9

1963 шера 16 эзар гектара тӀа гурахьа дӀадийнача кӀина аммиачни селитраца подкормка йир колхозашеи совхозашеи, из хул дерригa дӀадийнача кӀих 65 процент. Цу гӀулакхо дика пайда белар ерригача управлене а гуйран кӀин хьувкъам лакхбара — 19,5 центнер гектара тӀара. ХӀаьта минеральни удобренеш мишта тоха еза ховш, дикагӀа йолча агротехнически ханашка техача Грозненски № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозеи Грозненски опытнохьоккхама совхозеи цхьацайолча моттигашка хӀара гектара тӀара 28—35 центнер гуйран кӀа даькхад.

Дукхха азот а доаллаш универсальни азотни удобрени я аммиачни селитр. Мичча тайпара а, мичча хана а моллагӀча юртбоахама культураштa, къаьстта дикагӀа «безостая-1» яхача гурахьа дувча кӀина тоха мегаргйолаш я из. Цунах тешавеш дийцар город Краснодаре хиннача Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлой совещане къамаьл даьча академика П. П. Лукьяненкос. ХӀаьта Горячеисточненски совхоза керттерча агронома нов. Невенченкос кхыча тайпара лоархӀ из. Цо йоах ялаташта гурахьа аммиачни селитр тохар зенне да. Цу бахьанах хила тарлуш да, хетаргахьа, цу боахама цӀерах хьакхаьча Червленная яхача станце Ӏойоассаяь латта гранулированни селитра 50 тонн талха а талхаш улла бутт совгӀа ха хилар.

Цу тайппара, цу совхоза цхьоалагӀча отделене автоплощадке талхаш улл суперфосфата 40 тонн, цхьабакъда, отделене управляющи нов. Талхигови агроном нов. Очеретянныйи вӀалла сагота а вац из удобрени сихагӀа кхашка дӀатассара.

Цхьабакъда, № 3 йолча сомийбаьца даарий совхозе кулгалхошеи агрономашеи меттел, болхлоша шоаш а къовсам лоаттабу минеральни удобренеш шерра юкъеяхьара, цудухьа кхыча боахамашкарчул дукхагӀа а дикагӀа а кхашка тесс цар фосфорни, азотнийчарел совгӀа, микроудобренеш а. Цу боахамо «Сельхозтехника» объединенегара дийхадар оахама цхьан гектара 912 килограмм кхоачаргйолаш шийна 1600 тонн совгӀа минеральни удобренеш хьожаяр. Совхозе хӀара болхлочо чӀоагӀа лоархӀам беш а ца талхийташ лораеш а я минеральни удобренеш. Боахама баьца дaараш леладераштеи кхашка балхаш дераштеи дика хов удобренеш — дӀайийна хӀама хьувкъаяра керттердар долга. Цхьан сома маьха уж тохе, 10 сома маьха юха пайда лу цар.

ХьажкӀаши бобови йоаца кхы культураши тӀахиннача дукхагӀа долча лаьтташка дӀадийнача гуйран ялаташта хӀара гектара тӀа 20—40 килограмм азотни удобренеш техача гӀаьхха боарам ба. Из да, хӀара гектара 1,5—2 центнер аммиачни селитр техача тоъам ба яхилга. Эггара дикагӀа да из минеральни удобрени гуйран ялаташта шин даькъа йийкъа техача. Эггара хьалхагӀа тохаш ялаташ дӀаделехьа еш йола культиваци еча ханеи шозлагӀа тохаш бӀаьстан юххье подкормка еча ханеи. Удобренеш тоха еза комбинированни йолча е массазарча ялат дӀадувча сеялкашца гуйран ялаташ дӀадувча хана фуца вӀашагӀа а эяь. Цхьабакъда, гурахьа дувча кӀин фу дӀадувча ханна суперфосфатах эде деза. Удобренеш цу тайпара тохаш хилча, суперфосфата эггара кӀезигагӀа бола боарам ба 40—50 килограмм, хӀаьта массаза санна тохаш хилча — цхьан гектара 2—2.5 центнер. Цу гӀулакхо удобренеш чӀоагӀа кхою.

И. БАЧМАНОВ,

Грозненски производственни управлене керттера агроном.

Шу даьннад йоккхача химе хьалхара предприяти — Невинномысски химически комбинат — Ставрополье болх бе йолаенна.

Къилбаседа Кавказерча колхозашкеи совхозашкеи дуккхача маьхера азотни удобренеш — аммиачни селитра кхоач Невинномысски химикашкара, Ставропольски Ӏаламан газех хьаеш я уж удобренеш.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи письмо дувцача хана химикаша соцам бир ер шу чакхдалалехьа планал совгӀа 30 эзар тонн минеральни удобренеш арахеца, аьнна.

Сурта тӀа: кийча продукци йолча складе.

В. Михалева сурт.
ТАСС фотохроника.

ТӀехьадуса боахамаш хилийта йиш яц!

ЮХАОТТАЕ ХЬАЛХА ХИННА СИЙЛЕ

Шура яккхара укх тӀехьарча ханналца Наурски производственни управлене толашагӀа йола моттиг лоацаш яр «Россия» яхача колхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма коллектив. Района кхыча боахамашкара хьайбаш леладераш каст-каста ухар укхаза шоашта царгара Ӏомабала, цар толашагӀа йола къахьегама методаш хьаӀомае а цул тӀехьагӀа шоаш болча юкъеяхьа а.

Кхы тайпа да укхаза гӀулакхаш хӀанз. ХьалхагӀа шин хинна сийле йоаяьй фермо. Вешта, цхьаболча новкъосташкара дӀайиккхача, из сийле юхаметтаоттаелга хьоахадеш а саг вац, из вӀаштӀехьдаргдац аьнна хеташ.

Бакъда, шура яккхара гӀулакх воча хьала тӀа да ферме. Семилетка пхелагӀча шера хӀара фуражни Ӏаттагара 2200 килограмм шура яккха декхарийла яр коллектив, хӀаьта тахханалца яьккхар яц нийсса ах мара, вешта аьлча 1110 килограмм мара. Цунах тоъам баь Ӏеш ба колхоза кулгалхой, специалисташ, фермана керте латтараш. Шура яккхара гӀулакх кхы тоаденнадац укх бетта а. Массаза а цкъа дукхагӀеи цкъа кӀезигагӀеи йоахаш хьайоагӀа из. Цун маӀан да детташ дола доахан чусоцадаь кхоабаш дола хӀанз цхьа бутти ах бутти хилар а доахан кхоабилга нийса вӀаштӀехьдаьккха ца хилар а. Укх тӀеххьарча деношка хьайбай рацион я силоси йокъаенна хьажкӀий лордаш. Укх тӀеххьарча пхе дийнахьа свекла тийина а яц доаханна.

Кхыдола моша доакъар ца хила мег колхозе? Моша доакъар долаш да. Массехк ди да доаханна доакъарийна лаьрхӀа 60 тонн хиллал харбазаш ферме ена, цхьабакъда, из шура алсамйоаккхаш дола доакъар фермерча аьла юхе латт, доаханна дӀа ца а луш. Цу тайпара беш бола «кхом» сенна эш? ХӀанз дӀайха денош латтача хана доахана дикагӀа ма дуий из тайпа моша доакъар.

Шелал хьатӀаэттачул тӀехьагӀа дуккха а кӀезигагӀа хургба доакъарий харбазех боала пайда.

Во вӀаштӀехьбаьккхаб ферме зооветеринарни болх. Цхьацца айп долаш нийсса ахаш хӀана дац аьнна доахан да ферме: шамараш, цергаш телха. Ӏахара диса доахан а кӀезига дац. Царех цхьадараш къоаналла ца дахкаш диса да, вожаш доаркайи зооветеринарни болхлойи бехках бугӀе ца дугаш леладу шин бутт а кхы совгӀа а ха я. Етт, бахка ха гаргакхаьчача хана ца бетташ битара график теркалъеш яц.

Ераш я цхьайола даннеш. Лабазанова Малихата группаца 17 етт ба; царех айпе лоархӀаш бола ворхӀ а болаш. Бакъда, доарка ше а яц къахьегама дисциплина дика йолчарех. Шин хьаштдолча хана мара ягӀац из балха. Цхьабакъда, ца детташ дола доахан группаца дукха хилар хӀара фуражни Ӏаттa лоархӀаш шура яккхара Ӏаткъаш да.

Новкъосташа Бурыкинас Траневскаяс, Загорулькос, кхычар гӀулакх деш йолча группашцара шишша-кхоккха етт брак а баь дӀакъоастабе безаш бола дукха ха яр. Цхьабакъда, из болх чакхбоаккхаш бац колхоза зооветеринарни специалистий бехках, къаьстта а нн. Толокольниковеи Кирносеи бехках.

Во латт ферме наха юкъе беш бола агитационнии хьехамеи болх, хьалха латта опыт йоаржаелга. Масала, укх шера ферме арахийцаяц цхьаккха а къахьегама листок. Шура дукхагӀа яккхар духьа къовсам лоаттабара ферма коллектив тӀахьехаш цхьаккха лозунги плакати дац.

Ди тӀехьа кӀезигьеш латт шура. Из гӀулакх ишта хилара бахьанаш гучадозхаш дац, кхоачамбоацараш дӀадоахаргдола наькъаш лохаш дац. Балха ди чакхдаьнначул тӀехьагӀа ферма учетчика нов. Михайленченкос, лархӀа а лаьрхӀе, денеи бийсаннеи доаркаша мел шура яьккхай журнала тӀеи графика тӀеи дӀаяздар мара кхы дӀахо деш хӀама дац. Дийнахьа баьча балхах хьахинараш доаркашца дувцац, шоллагӀча дийнахьа кхоачашдергдола декхараш хьалхашка оттадац.

Цхьаккха а деш хӀама дац хьалха латта опыт дӀайоаржаяра а. Цхьатарарча хьалашка нйс бетта шоай группашцарча хӀара Ӏаттагара юкъера лаьрхӀача 1430—1520 килограмм шура яьккха доаркаш ба ферме. Уж ба нн. Траневская, Брыкина. Лабазанова, кхыбараш. ХӀаьта царна лалла къахьегаш ба хӀара Ӏаттагара 950—1020 килограмм мара шура ца йоаккхаш бола доаркаш. ТӀаккха, массанега а дӀа хӀана кхаьчаяц ферме хьалха латтача наьха опыт?

ЦаӀ мара кхы бахьан дац цун: нахаца болх ца бар. Масала, укх деннош доаркашца къамаьл деча хана гучадаьлар, Винницки областа Хмельницки производственни управлене юрта боахама къахьегамхоша дӀадоладаьча башха-дикача гӀулакхах царна цхьаккха хӀама ховш ца хилар. Цунах хӀама хацар кхыметтел ферма учетчика нов. Михайличенкона а. Цар яздаьча письмо тӀа дувцаш дола керттердар тахан хьалхашка латта лоархӀамегӀара декхар тӀехьабисараш хьалха латтараштa тӀехьакхебара новкъостал делга ма дий.

Ӏоттар еш дола дош ала мегаргда колхоза партбюро секретарах нов. Скриповх. № 1 йолча шурий-товарни фермера гӀулакхаш мишта латт шийна ховшехьа а, отчетно-хоржамий собрани хинначул тӀехьагӀа цкъа мара цига хиннавац. Бакъахьа хургдар колхозни производстверча цу участкага партийни организаци хьожаре а хьалха латтачарна тӀехьакхера ферма коллективана цо новкъостал доре а.

П. АЛФЕРОВ.

МИШТА ЛЕЛАЕ ЕЗА СОМИЙ БЕШАМАШ

Нохч-ГӀалгӀайчен хьалашка сомий беш дӀайогӀара эггара дикагӀа йола ха я гуйра. Гаьнаш дикагӀа дегӀайоагӀаргйолаши уж хьалхагӀа сом тела йолалургйолаши сомий беш дикагӀа дӀа мишта йогӀаргья? Цкъа-дале, дӀайогӀа еза районированни, сом дукхагӀа луш а чам болашагӀа а йола гаьнаш.

ГӀалгӀашкахьа дӀабувш хилча эггара дикагӀа болча Ӏажий сорташ да Ренет си Миренко цун сом керда Ӏажаш хьабаллалца ца талхаш улл, — Ренет Шалтански, Бойкен, Сары Синап, кхыдола сорташ: Розмарин, Кандиль Синап. Гаьнагарга тайпашкеи сорташкеи хьежжа йогӀ гаьнаш дӀа.

Лаьттах гӀоръялехьа — 15 ноябрь хьатӀакхачалехьа дӀайогӀа еза сомий гаьнаш. Коашкарчеи коллективни бешамашка кагий гаьнаш дӀайогӀача хана кӀоарга а шера а кӀоагаш деза, масала, Ӏажашта, кхорашта, айвана — 1 метр кӀоаргеи 0,7 метр шереи.

Диц ца долийташ дагаккхаба деза сомий гаьно юххьанца ше дӀаегӀача шерашка хьаувзаш йола хьоанал дукхагӀча даькъе кӀоага чура увзилга, цудухьа, лаьтта хьаьнагӀа ме хул, гаьно дегӀ дикагӀа а дахь, уж сом тела хьалхагӀа а йолалу. Цу гӀулакха гаьнаш дӀайогӀа аьнна даьха кӀоагаш дикагӀа хьаьнде деза: цхьан кӀоага чу дулл 20 килограммага кхаччалца кхо, суперфосфат — 1 килограмм, калий — 100 грамм. ДӀайогӀача хана гаьний овлаш цхьатарра нийсду кӀоага чу, гонахьара лаьтта Ӏотоӏаду, овлеи гаьна гӀови вӀашагӀхоттaлу моттиг лаьттанца нийсса хилийта еза. Дицдалийта мегаргдац, нагахьа санна из моттиг лаьтто къайлаяьккха е лаьттара дукха хьалкъаьста хуле, га во дегӀайоагӀаш а цкъаза йокъалуш а хилар.

Пхьагалех, дахкех, садоаллача кхыча хӀамаех, Ӏай уттача шелалах кагий сомий гаьнаш лораяра цар гӀовнашта тӀагӀолла эрз, тидуаргий чӀегӀаш хьоарчае еза.

ХӀанз, гурахьа, каналашка шортта хий долча хана, йоккхий гаьнаш йолча бешамашка тӀоадал чуйолийташ хий дилла деза. Хий дехкаш лелаеча бешамаша сом дукха тел, хӀаьта хий ца дехкача, е дехка ца ховча бешамаша зе мара, пайда лац.

Колхозийи совхозийи бешамашка дукхагӀча хана харшаш а доахаш дехк хий е машинашца детт. ТӀоадал чуйолийташ хий диллача 2—2,5 метр кӀоарга дошаду лаьтта, хӀаьта гаьнаша лаьттанцара хьоанал хьал мел увзача хана 2000 — 2500 кубометр боарам а болаш лаьтта дехкача хил совгӀа ахкан замалахь 4—5-за хий дилла деза цкъа дуллаш 600 — 800 кубометра боараме хургдолаш.

МалагӀа балхаш да хӀанз сомий бешамашка де дезараш? Цкъа-дале гаьнашта юкъера йовкъаш минеральни органически удобренеш я тохаш аха а цар гонахьенаш ахка а еза. Теда а тедаш дӀаяха еза йокъаенна тӀъовронгаш, хьа а аьхка дӀаяха еза йокъаенна гаьнаш, гаьнаш тӀара Ӏодежа гӀа хьагул а даь доагаде деза.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,

Къулбехьеи экспедице бюрон воккхагӀа вола агроном.

КЕРДА САГ ХЬАЛКХЕВАР — СИЙЛЕН ДЕКХАР

Укх шера хиннача парте Центральни Комитета июньски Пленумо белгалдаьккхар коммунистически кхетам а лакхара моральни принцип а йола керда саг хьалкхевара гIулакхах дIаяхача хана парте йоккхий коталонаш яьха хилар а, хIаьта цу балха дIахо йодача хана кхоачашде деза декхараш боккхий лоархIам болаш хилар а. Советски адамаша экономике а, культураца а, Iилмаца а дерригa дуне цецдоахаш дола толамаш дахара керттерча бахьанех цаI да коммунистически партена керда саг, коммунистически кхетам бола саг вай мехка хьалкхеве карагIдалар.

Парте Центральни Комитето массаза а боккхача лоархIамера гIулакх лаьрхIад сага кхетам къаьнача, зуламерча гIулакхех мукъабаккхара художественни литературана хьалхашка латтараш. КПСС ЦК июньски Пленумо тIайийцача соцам тIа дIаяздаь да: «Керда саг кхевара гIулакха, коммунистически культура хьакхоллара гIулакха КПСС ЦК Пленумо белгалдоаккх литература а искусство а кхы дIахо а дегIадоагIилга доккха маIан долаш хилар».

Тахан парте массаза а санна литературана хьалхашка оттадаь декхар да, из вахара масса оагIонаш хьахьоккхаш, кердачунга, сийрдачунга кхача адамашта новкъостал деш хулга. Цу гIулакха цхьаккха къахетам боацаш къовсам лоаттабе беза вай вахара, коммунизма материально-технически база хьалъяра вай лоаттабеча къовсама новкъарле еш долчунна духьал.

Цудухьа кхетадеш да мелла лоархIамера да тахан республикерча яздархой организацена хьалхашка латта декхараш, мелла сердал яла еза, кхетам бала беза цар произведенеш. хIанз а къаьнарча, зуламерча гIулакхех мукъабаланза болча наха. Ала йиш яц цу тайпара нах республике боацаш ба аьнна. Хьанна хац хIанз а общественни творчески балха юкъе дакъа ца лоацаш, обществана хьалуш цхьаккха пайда боацаш бола тунеядцаш вайна юкъе болаш хилар. Хьанна хац шоай зуламера болх вIалла лаьгI ца болийташ, адамаш нийсача новкъа довлара духьале еш йола дуккха дына секташ вай республике йолаш хилар. Цу секташа чIоагIа новкъарле ю хIара саго, хIара къахьегамхочо шоай общественни декхар кхоачашдара, цар новкъарле ю кхалнах общественни вахара юкъеозара.

Нохчий а гIалгIай а художественни литератураца хIанзле хьакхелла я граждански тIема шерашка къахьегамхой турпала гIулакхех, вай ханарча советски сага творчески къахьегамах, халкъашта юкъерча доттагIалах йола произведенеш. Иштта я С. Арсанова, И. Базоркина, Р. Ахматовай, Дж. Яндиева, Н. Музаева, Б. Зязикова, Хь-Б. Муталиева, иштта кхычар а прозахи поэзехи язъяь произведенеш. Ховш да керда саг кхевара гIулакха, сага кхетам лакхабаккхара гIулакха цар доккха новкъостал дергхилар. Из иштта дале а, ала дезаш да хIанз а кхоачашданза доккхий декхараш вай литературана хьалхашка латташ хилар. Царех лоархIамегIа дола декхар да къахьегама саго, коммунизма материально-технически база хьалъярхочо художественни литература произведенешца йоаггIаш йола моттиг дIалаьца ца хилар. Итташ, бIаьш цIераш я вай республикерча промышленни предприятешка, юртбоахаме шоай дикача гIулакхашца, шоашта карагIдийнача хьинарерча гIулакхашца вай республике а, республикал арахьа а шерра йовзаш. Шерра екаш я юртбоахамерча а промышленностерча а маякий Кагерманов Оалхазара, Мальсагов Османа, Литковская Тансе, иштта кхы дуккхачар а цIераш. Боккхача лоархIамера хIама да дукха ха йоацаш, 9-ча октябре Москверча Чкалова цIерахча централыни авиаклубе дIайихьача Еррисоюзни Лакхарча пилотаж яра кхалнахалетчицашта юкъе яхье вай мехкахочо, къонача нохчий йоIа-летчица Насуханова Ляляс баьккха толам. Уж а, цу тайппара кхы дуккха а вай вахарцара турпалаш ба хIанз а шоаех йоаггIаш йола художественни произведенещ язъянза. Царгарча хьокхамца, царна карагIдийнна гIулакхаш дIадовзийтарца кхетабе беза художественни литература вай заман нах.

«Саг хоза а ва, сий долаш а ва ший къахьегамца, даьчунца. — йоах Никита Сергеевич Хрущева. — Къахьегамца гучадоал адамий хьинараш а говзал а, сага хьаькъал, къахьегамца да сага цIаккха а лерг ца хилар».

Къахьегама саг — вай хаю сий деш вола, лоархIаш вола турпал. Коммунизм бахьан къовсам лоаттабеш долча советски художественни литература цунах ве веза ший керттера турпал.

Парте Центральни Комитета Июньски Пленумо доккха маIан долаш хилара тарра белгалдаькхар халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара гIулакха творчески интеллигенцена хьалхашка латта декхараш. Парте массаза лархIа а лаьрхIад, тахан лоархIаш а да халкъашта юкъера доттагIал, вошал чIоагIделгах ший керттерчарех цхьа декхар. Советски Iаьдала ший хьалхарча денoшка денз яьхача коталонех керттера котало лаьрхIай вай парте из доттагIал хьакхоллар а, дIахо йодача хана из чIоагIдар а.

Ховш да Советски Iаьдал бахьан тIемаш латтача шерашка, Сийлахь-боккха Даьхен тIом болаш немецко-фашистски захватчикашта духьал къовсам лоаттабаьча шерашка, хIаьта вай мехка халкъа боахам толамгара толамга кхувлаш къовсам лоаттабаьча шерашка вай адамаша толамаш дахара керттерча бахьанех цаI халкъашта юкъера доттагIал, вошал коммунистически парте хьакхоллар а, чIоагIдар а хилар. Художественни литература произведенешца къаьгга хьахьокха деза, литература довзаш бараштa дIадовзийта деза цIаккха дохаргдоаца халкъашта юкъера доттагIал. Вай литератураца хьакхелла а, республике яйза а ца Iеш, дукха арахьа а йовзаш я цу тайпара произведенеш. Писатела Мамакаев Махьмада «Революцен Мурд» яха роман граждански тIема шерашка деникинцашта духьал республике лоаттабаьча турпала къовсама сурт оттадеш я. Писатела хайнад гIорваьнна волча граждански тIема турпалхочун, революционера Шерипов Асланбека сурт оттадаь ца Iеш, цу бирсача шерашка нохчий, гIалгIай, эрсий халкъашта юкъе дIаэтта а, чIоагIденна а доттагIал, вошал хьахьокха.

ГIалгIай мехка цу шерашка лаьтта гIулакхаш, къахьегамхоша моастагIчунна духьал лоаттабаьча къовсамца шоашкара хьахьекха турпалал, майрал белгалйоаккхаш я писатела Зязиков Бахьаудина повесть. Цун керттера турпал ва СурхотIара Нальгиев Мандре. Мандре а, повеста тIара кхыбола турпалаш а эрсий пролетариатагара Iомалу классови моастагIчунна духьал къовсам лоаттабе. Деникинцашта духьал цхьа барт а болаш къовсам лоаттабу социальни хьашташ цаIаш долаш болча эрсий, гIалгIай, нохчий, иштта кхыча къамий а къахьегамхоша. Халкъашта юкъе вежаралли барти оттадеш я писателий Яндиев Джамалдина, Ахматова Раисай, Муталиев Хьаж-Бикара, Базоркин Идриса, Музаев Нурдина, иштта кхычар а произведенеш. Цу произведеней лоархIамболлаш маIан да вай тIакхувш йола тIехье коммунистически кхетам лакхбара гIулакха, халкъашта юкъера интернациональни доттагIал чIоагIдара гIулакха.

Доккхий а сийлахьа а декхараш да тахан дерригача советски халкъа хьалхашка латтараш. Цхьаккха саг юстара хила йиш яц вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра парте ткъаь шоллагIча съездо оттадаь декхараш кхоачашдара дерригача советски адамаша дIахьош болча къовсама. Писателий тахан керттерчарех цхьа декхар да, балха хьалхле лелаераш, вай иразе кхоане кхоллара лоаттабеча къовсама юкъе хьалхарча мугIаре латтараш хьахьекха ца Iеш, общественни вахара юстара латтараш, вай къовсама юстара латтараш, вайна новкъарле еш бараш гучабаха, шоай произведенешца царцара наьха цабезам гIоттабе.

Керда саг кхевара, цун кхетам коммунистически хьисапаца лакхбара тахан парте литераторашкара дIадехар да цар произведенеш вахарца бувзам болаш хулга, цар оттадеш дола сурт идейни чулоацамца а, художественни говзалца а кIоаргал йолаш хулга.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

КАЛИНИНСКИ ОБЛАСТЬ. ТIА-ТIА ДИКАГIА БIАРГАГУ ВОЛГА ЯХАЧА ХИНА ЛАКХЕХЬА ХЬАЛЪЕШ ЛАТТАЧА IАЛЬМАТЕ ЙОККХАЧА ГIИШЛОН — КОНАКОВСКИ ГРЭС-а ГIОВНАШ.

Н. Чамова сурт.
ТАСС фотохроника.

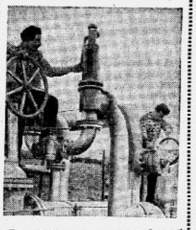

Грузе столице хьаллотабеннаб сийна ала. Болх бе йолаеннай газопровод Орджоникидзе — Тбилиси.

Цул чоалхане а инженерни гIулакхашка диллача цул говзагIа чакхъяьккха а трасса дунен практике хьалаха хала да. Даръяльски аьле чу гIолла дIайихьай из, 2500 метр лакхе гIолла Кавказа Керттерча лоаман дукъах а яьнна, Арагваи Кураи яхача хий аьлешка гIолла Тбилисе дIачукхаьчай. Готтига аьлеш а доахаш моакхаза кхера а боххабеш дIайихьар из трасса гIишлонхоша.

ТоIIадаь турбашка делла «газови хий» дIакхаьчар Тбилисена юххе уллача Къилбаседехьарча газ дIа-хьа екъача керттерча станце.

Сурта тIа: Къилбаседехьарча газ дIа-хьа екъача станце установкага хьожаш боахк оператораш Юза Султанашвилии (аьрдехьа) Отар Мерабови.

И. Мгебришвилеи И. Давиташвилеи сурт.
ТАСС фотохроника.

ШАХМАТАШ

Укх деношка Грознерча городской шахматни клубе Гипрогрознефта шахматисташта цхьан ханна 14 доска тIа сеанс елар спорта мастера Москва эксчемпиона В. Соловьева, счет 11:3 а йолаш.

Соловьевл котбаьлар перворазрядникаш Ф. Литвинов, А. Бешенцев. ЦIаккха а кот ца воалаш лайзар В. Ланской.

Л. ВЛАДИМИРОВ.

МОСКВА. Лихачева цIерахча Московски автомобильни завода продукци тIайола машиннаькъа составаш ух хIара денна вай мехка массе мIинге а дунен тIарча дукхача паччахьалкхенашка а.

СУРТА ТIА: дIаяхьийта вагонаш тIа йотташ латта «ЗИЛ» яха грузовой автомобилаш.

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

«НОХЧ-ГIАЛГIАЙ МУЗЫКАЛЬНИ ФОЛЬКЛОР»

Иштта корта а болаш долча музыкальни фольклора 1-гIа том арахийцад дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай книжни издательства. Сборник кийчдаьд халкъа творчества республикански цIенои исторе, метта, литературай, экономика Iилматохкама институтои, редактор С. Эльмурзаеви музыкальни редактор А. Халебскийи а волаш. Кхаь томах арадаккха лаьрхIад сборник. Хьалхарча тома чу кепа техай 79 йиш. Царех 59 нохчийн 20 гIалгIайн я. Царна юкъе да турпален-эпически иллеш, безама, лирически, халхара ашараш, хIаьта иштта хIанзарча вахарах, къахьегамах, къамашта юкъерча доттагIленах йола ашараш.

Республика культурни вахаре доккха хIама да музыкальни фольклор арадалар. Сборник оттадаьраша дикка къахьийгад, республика районашка а ухаш Iалаьмате дика ашараш дIаязъяьй, хIаьта цунца нохч-гIалгIай халкъа музыкальни культура ганз шеръяьй.

Къаьстта теркам тIаозаш а хоза муьам болаш а дуккха ашараш я. Сборника тIа корайоагIаргья творчески балхашта эшаш йола йIаьхий тематически материал.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да сборникаца. Царех керттердар ашарий тексташ ца хилар. Дешхьалхен тIа яздаьчох хьагуш да из кхоачамбоацар планах лаьрхIа хилар.

Текст йоаца илли! Дын боацача баьречох тара да.

Оригинальни тексташ хила еза халкъа иллей музыка чулоацама гаргагIа яраш.

Дика хургдар, сборник оттадаьраша 1962 шера арадаьннача Н. Речменске сборникагара хьокхам а ийбеш болх баь хиннабаларе. Цу сборника тIа хIара ашареи иллеи текст я нохч-гIалгIай а эрсий а меттала.

Доккхача кхоачамбоацарех да произведенеш шоаш духьашха араяьннача тайпара дIа ца язъяр. Цу хьакъехьа тохкам бе мегаргболаш да Кодзоева илли (оагI. 123). Речменске сборника тIеи укх вай дувцача сборника тIеи цхьатарра дIаяздаьдац из илли.

Цудухьа ашар муьам цхьаццайолча моттигашка кегалу.

Сборника тIа белгальяьхай хIара произведене нохч-гIалгIайи эрсийи цIераш, бакъда уж ашараш мичара яьннай хьоахадац. «Белгалдаккхара» тIа ювца-м ювц цхьайола произведенеш хьаьнна моттигаш. ДукхагIа йолчарех «дIаязъяьй Грозне» аларал совгIа кхы хIама аьннадац.

Бовзийтабац произведеней текстайи музыкеи автораш а. Ховш дац укх тайпара йоазоша яхар:

Цагаева илли (оагIув. 49);
Медуева илли (оагI. 63);
Тумгоева Ахьмада илли (оагI. 146), иштта кхы дIахо.

156 оагIо тIа («белгалдаккхара» тIа) яздаьд: нохчий шира йиш, мехкарий гIайгIане йиш, Шамсуддина халхар — дIаяздаьд Броштейнеи Брайловскеи. Шнапереи Шахбулатовеи дIаяздаьд аьнна белгалдаьхад Урус-Мартановски илли, цIе кIархаш, даьре коч, кIай шарф яха ашараш, «хьайола со волча» яха илли, нохчий халхара йиш. «Белгалдаккхар» хаддаш аьннад: «Нов. С. П. Пяташа магнитофонаца дIаяздаьд укх тайпара иллеш: нохчий шира йиш, Урус-Мартановски илли, цIе кIархаш, даьре коч, мехкарий илли, кIай шарф, хьавола со йолча», «тхо колхозе» нохчий халхара йиш, Шамсуддина халхар».

Малав бокъонца уж произведенеш дIаязъяьр?

Ала деза, сборника ноташ лерттIа вIаштIехьъяьха ца хилар. ГIалаташ я да. 31-гIча оагIо тIа 4-гIа такт дIайолалуча размер 4/4 йолча 9/8 размера йоагIаш йола нотни знакаш я. 121-ча оагIо тIа 9-гIа такт дIайолалуча размер 6/8 йолча я 7/8 размерах йоагIа нотни знакаш. Цу шиннахьа яц ритмах йоагIаш йола нотни фигура.

146-ча оагIо тIа биъ мугIар тIа «Ляминор» яха ключевой белгало я, хIаьта пхелагIа мугIа болалуча оттаяьй кхыйола «Ре-Мажор» яха ключевой белгало. Ключевой белгалонаш хувцалуча бокъонах доагIаш дола тактовой шолха така оттадаьдац.

Кхы а я размераш нийса йоацаш а эшаш йола знакаш йоацаш а моттигаш.

Хоза вIаштIехьъяьхаяц сборника тIа ноташ. Из къаьстта хьагуш да 24-30-58-68-102-105-124-135-ча оагIош тIа. Нотни знакаш сов йоккха а, гоамен чIоамен язъяь а я.

В. ШВЕДОВ,
музыкант.

* * *

РЕДАКЦЕГАРА: укх рецензеца редакце белгалдоаккх, нохч-гIалгIай музыкальни фольклора хьалхара том араялар дIахо республика музыкальни культура дегIайоалаяра Iалаьмате боккха лоархIам болаш гIулакх хилар. Цхьабакъда, рецензе тIа белгалдаьхарел совгIа кхы а дуккха кхоачамбоацараш да араяьннача тома тIа. Иллейи ашарийи цIераш дIаязъяьча геттара дукха грамматически гIалаташ даьд (редактор С. Эльмурзаев). Дуккхача моттигашка «йиш» язде дезача «йиша» яздаьд. Масала, «Турпалхочун йиша», «Халхара йиша», «Фарзета йиша» иштта кхы а. Харцахьа язъяьй доалара падежа чаккхенаш а «Мусий...», «Хамарзий...» язде дезача «Муси», «Хамарзи» яздаьд. Нийса дац сборника тIарча массайолча музыкальни произведенеех «йиш» алар. Эрсий меттала царех цхьайолчарех «ашараш», цхьайолчарех «иллеш» аьннад. Из нийса да. Бакъда, лохехьа нохчийн гIалгIайн меттала царех массанех а «ашараш» яздаьд. Дешачунна кхетаде хала да йиш малагIа я илли малагIа да.

Къаьстта белгалдаккха дезаш да укх тайпара кхоачамбоацар. Сборника тIара геттара дукха иллеши ашараши е музыкальни а е ритмически а (музыкальни редактор А. Халебский) нийса дIаязъяьяц. Хьаэцаргда вай «Турпалхочун илли». Из дуккхача наха дика довзаш, хоза муьам болаш илли да. Цхьабакъда, из дIаяздаьраша чIоагIа толхабаьб цун муьам. Иштта харцахьа дIаяздаьд Эльмарзий, Бексолта, Мусий кхы дуккха а иллеш. Цхьадола иллеши, ашараши кхетаде йиш йоацаш кегаденна да. Масала, «халхара йиш» (№ 20). Халкъа халхара ашара белгало йолаш дац цун ритмически сурт. ДIайолалу из 3/4 йолча ритмах, дIахо хувцалу 2/4, тIаккха 4/4. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш кхы а дукха да сборника тIа.

Халкъа иллеш! Саг мах баь варгвоацаш йоккха ганз я уж. БIаьшерашка гIолла хьаденад уж халкъо, эргадоахаш, тоадеш. ТIаккха хIанз уж бе-башха доацаш дIаяздар вIалла ла мегаргдоацаш гIулакх да. Халкъа иллеш дIаяздар из чIоагIа чоалхане а бехктохаме а гIулакх да. Цудухьа кхетамца вIаштIехьбаккха беза из болх. Цу гIулакха шортта торонаш я республике. ДIахо йодача хана халкъа творчества Цении Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институтеи кулгалхой декхарийла ба цу тайпара кхоачамбоацараш хургдоацаш болх вIаштIехьбаккха. Музыкальни фольклор дIаяздеча балха шерра юкъеоза еза общественность, хIаьта арахеца кийчду халкъа иллей сборник къаьстта дувца деза музыкальни общественность гул а яь.

Книжкаш дешараш дукхагIа хилийтара

Наьсарен районерча дикагIча библиотекех я Долакха-Юртара библиотека. Библиотека заведующи я Ф. Долгиева. Укхаза да 4528 экземпляр книжка а уж дешаш 335 саг а.

Нов. Долгиевай балхацара керттердар да книжкашта пропаганда яра гIулакх цо дика леладеш хилар. Библиотеке ухараштa книжкаш херж цо, цар дешара боарамга а хьашташка а хьежжа. Масса хана нахаца беззаме а гIулакхаца а хул къона библиотекарь. Ший болх совхоза боахама гIулакхашца бувзам болаш бе гIерт из. Дика болх беш я библиотеко МТФ-а №№ 1—2 йолча бригадашка вIашагIъеххка дIа-юха кхувла библиотечкаш а.

Библиотека болх тоабара чIоагIа новкъостал ду 10 саг чувоагIаш йолча совето. Совета членашa Манкиева Фатимас, Дахкильгова Лидас, Даурбекова БагIдата, иштта кхыбараша цIеннах чу а увтташ книжкаш деш, беседаш ю. Аьхки а гурахьа а ший дукхагIа бола болх кхашка бу библиотеко. Хоза кийчъяьй нов. Долгиевас №№ 1—2 йолча бригадашка цIе уголокаш. Новкъостал ду цо къахьегама листокаш язъеш а. ДикагIбарий толамаш хьагойташ йола материалаш хул массаза а къахьегама листокаш тIа.

Белгалдаккха дезаш да нов. Долгиевас кхоачашде аьнна доккха декхар тIайийца хилар. Цо лаьрхIад книжкаш дешараш 500 сагага дIакхоачабе. Из гIулакх кхоачашдара де мел дезар деш я из. Шо-шоай категорех бийкъаб цо юрта мел баха нах, цар квалификацешкеи дешара боарамагеи хьежжа. хIаранеца е йоаггIаш йола беседаш яр духьа-

Кастта школаца цхьана А. Фадеева «Къона гварди» яхача книжках конференци е лаьрхIад библиотеко.

Нов. Долгиева балхацара керттердар да цо ший болх КПСС ЦК июньски Пленума решенешкара кхетам а ийбеш вIаштIехьбоаккхаш хилар.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства инспектор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ТIАЙИЙЦАЙ СССР ЕННА ЛОАРХIАМЕ ПРЕДЛОЖЕНИ

ООН-а Генеральни Ассамблея XVIII сессе

НЬЮ-ЙОРК, 16 октябрь. **ТАСС корреспондента С. Лосева хоам бу:** Тахан политически дешаштеи кхерамзлен дешаштен йолча Хьалхарча комитето соцам тIайийцаб ядерни герз тIа а долаш йола объекташ орбите ца яхара хьакъехьа. Герз дIадаккхара йолча барайттане Комитетерча мехкий цIерах енна резолюци чIоаггIа делегаташа тIоараш а тохаш голосовани а ца еш тIайийцар. Ядерни герз а, хIаьта иштта дукха нах хIалак бергбола кхыдола герзаш а тIа а долаш йола объекташ космически аренашка орбите ца яха безам болаш Советски Союзи Америка ВIашагIкхийтта Штаташи хилар къоабал ду резолюцо, цу тайпара хIама шоаш ца дара а хьаллоацаш ца хилара а еррига паччахьалкхенаш чIоаггIа тIахьех по. Генеральни Ассамблея Хьалхарча комитета решени — Советски правительства цIерах СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыко XVIII сессе оттаяьча предложенехи цул тIехьагIа хиннача советско-американски переговорехи хьахиннар да.

Герз дIадаккхара даькъе кхы дIахо а гIулакхаш чакхдахара дика хьалаш хьадаьд Московски Договоро, аьлар ше къамаьл деча хана ООН-е даиман волча СССР викало Н. Т. Федоренкос. Проект тIаэцар, белгалдаьккхар цо, кхохкам кIаьдбаргахьеи халкъашта хетараш вIашкадоаладаргахьеи баькхха кхы цхьаькха доккха маIан дола керда гIа ба.

Американски а Советски а правительстваша ядерни герз тIа долаш йола объекташ орбите ца яхара хьакъехьара предложени хьаллоацаш хилара ше чIоагIа раьза хилар кхайкадир ООН-е даиман волча США викало Эдлай Стивенсона. США правительство, тIатехар цо, «дIахо а йизза из политика лелае лерхIаш я». Лоацца шоаш даьча къамаьлашца проект иштта могайир Англе, Австре, Канада, Итале, Японе, Румынски Халкъа Республика, Перу, Либера делегаташа а. Комитете дерригача мехкий викалаша проект раьза хинна тIайийца хилар белгал а даьккха. чIоаггIа наха тIоараш а тохаш хьакхайкадир председатела из проект вIалла голосовани а ца еш тIайийцарг лоархI, аьнна.

ШЕКАРА МАХ ТIАКХИЙТТАБ БЕЛЬГЕ

Шекара мах тIакхийттаб Бельге. ХIамашта хаданза маьхаш тIадетталуш хиларца дийза алапеш а тIатохилга дIадех мехкарча къахьегамхоша. Мехка дуккха забастовкаш хьайнай. (ТАСС).

МОСКОВСКИ ДОГОВОРА ООН-е РЕГИСТРАЦИ ЯЬЙ

НЬЮ-ЙОРК, 16 октябрь. (ТАСС). Селхан чакхдаьлар ядерни герзашта атмосфере, космически аренашка, хина кIалха тохкамаш делга соцадара хьакъехьарча Договора регистраци елга. Договора регистраци йир ООН-е даиман СССР викал волча Н. Т. Федоренко, ООН-е даиман США викал волча Эдлай Стивенсона. ООН-е даиман Англе викал волча сэра Патрик Дина.

СОВЕТСКО-АФГАНСКИ ЭКОНОМИЧЕСКИ БУВЗАМ

КАБУЛ, 17 октябрь. (ТАСС). Тахан Кабуле кулгаш яздаьд Советски Социалистически Республикай Союза правительстванеи Афганистана королевски правительстванеи юкъе хиннача, мехка къилбаседа районашкара Iаламан газ яккхараи цунах пайда эцараи Советски Союза Афганистана технически новкъостал дара хьакъехьарча соглашенена.

Цу соглашенех СССР-о Афганистана технически новкъостал дергда 1966-ча шера йиълагIча квартале денз шера 2 миллиард кубически метр Iалама газ йоаккхилга вIаштIехьдаккхара. дIахо йодача хана кхы а дукхагIа хила тарлургда йоаккхаш йола газ. Иштта технически новкъостал дергда газ йоаллача моттигера яьнна Советски Союза доазонга кхаччалца газопровод йиллара а. Соглашене тIа белгалдаь да газах Афганистана чухь пайда эцилга а, хIаьта иштта шера 1,5 миллиард кубически метр газ Советски Союзе хьачуяхьилга а. дIахо йодача хана кхы а дукхагIа хила йиш я хьачуяхьаш йола газ.

Миллнардаш тоннашца лоархIам болаш дукха тайша бос бола кIор боалла моттигаш я Польски Халкъа Республике. Мехка Къулба-малхбузенгахьарча оагIорахьа сихденна балхаш дIадоладеннад хIанз укх сахьате из тайпа кIор боаха «Турув» яха бассейн караерзаяра.

СУРТА ТIА: «Турув-II» яхача бассейна тайша кIор боаха эггара къоначарех цхьа шахта. Цо хIанзлехьа а мехкарча халкъа боахама 1 миллион тонн доагор лу.

ЦАФ—ТАСС сурт.

СОВЕТСКИ КОСМОНАВТАШ НЬЮ-ЙОРКЕ

НЬЮ-ЙОРК, 16 октябрь. (ТАСС). Селхан Мексикера Германски Демократически Республике болхаш Iобесса укхаза хилар советски космонавташ Юрий Гагарини Валентина Терешковаи. Советски космонавташта аэродроме накъа баьхка хилар США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, ООН-ерча советски представительства болхлой, геттара дукха журналисташ. «Кхалнах, машар бахьанце къовсам лоаттабе» яхача американски организаце викалаша зизаш делар В. Терешковайна.

Юрий Гагарина журналисташка гIолла моаршал делар Нью-Йорке бахача нахага а, хIаьта иштта дерригача американски халкъага а. Оаха иштта моаршал лу американски космонавташка а, тIатехар Валентина Терешковас.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

Город Грозне, Ульянова улицагIа, 163, вахаш волча гражданина Михайлов Николай Тимофеевича суде денад город Грозне, Ульянова улицагIа, 163, яхаш йола гражданка Михайлова Анастасия Павловна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам.— 2-07-01; бехктокхама секретара— 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72;

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции.

СФ02223, Заказ № 6794.